

KUDÜS, KORKU VE FOBİ¹

Ejder OKUMUŞ*

ÖZ: Kudüs, dinler tarihinde önemli bir yere sahiptir. Tarihte ve günümüzde Kudüs ve çevresi, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Müslümanlar için sembol bir coğrafyayı ifade eder. Bu üç dinin mensupları için mübarek ve kutsal bir şehir olarak Kudüs, İsrail'in devlet olarak kurulmasından sonra çok farklı bir durumla karşı karşıya kalmıştır. Kudüs ve çevresinde yaşayan Müslümanlar, yirminci yüzyılın ortalarından, hatta biraz daha erken zamanlarından itibaren kendileri açısından olumsuz şartların içine girdiler. Denilebilir ki dinî, siyasi, toplumsal, kültürel ve tarihî açıdan Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam dinî mensupları için sembol şehir olarak mübarek Kudüs ve çevresi, bir süredir bir korku coğrafyası, siyaseti ve sosyolojisi, hatta teolojisi ve hatta kimi zaman stratejisi temelinde sunulmaktadır. İsrail, devlet olarak ortaya çıktığından beri Beytulmakdis topraklarında taraflar arasındaki ilişkileri, geleceğe bakışları ve savaşları normal beşerî korkudan patolojik korkuya gidip gelen korku yönlendirmektedir. Yahudi ve Hıristiyanların peygamberleri de dâhil bütün peygamberler, Müslümanlar tarafından İslam'ın peygamberleri olarak kabul edildiği için Kudüs'ü Yahudi ve Hıristiyanları da kuşatacak şekilde teolojik olarak en çok sahiplenmeyi hak edenler Müslümanlardır. Fakat sosyolojik olarak Kudüs'ü Yahudiler, Müslümanlar ve Hıristiyanların her biri ayrı ayrı sahiplenmektedirler. Bu çerçevede özellikle Siyonist stratejiyle mütemadiyen güçlendirilen korku endüstrisi, patoloji ve travma ürettiği ölçüde Kudüs coğrafyasındaki savaş patolojikleşmektedir. Bu çalışmada, söz konusu korku incelenmekte ve anlaşılmaya çalışılmaktadır.

ANAHTAR KELİMELELER: Kudüs, korku, fobi, İslam, Yahudilik, Hıristiyanlık.

Jerusalem, Fear and Phobia

ABSTRACT: Jerusalem has an important place in the history of the three major religions. Historically, and to this day, Bayt al-Maqdis and its surroundings represent a symbolic geography for Jews, Christians and Muslims. Despite its status as a blessed and holy city for the members of these three faiths, Jerusalem has faced a very different situation following the establishment of the state of Israel. Muslims living in Jerusalem and Palestine have entered into unfavourable conditions from the mid-20th century, and arguably, from even earlier times. It can be said that the Holy City and its vicinity, with its symbolic geography for the members of Judaism, Christianity and Islam, and from the religious, political, social, cultural and historical viewpoints, has existed for a significant time on the basis of a geography of fear. This has affected its

* Prof. Dr. Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, İslami İlimler Fakültesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Turkey, ejder.okumus@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1337-3255.

politics and sociology, and even its theology and the strategies of various groups. Ever since the emergence of Israel as a state, the relations between different groups in the land of Bayt al-Maqdis, their plans for the future, and their wars, have been guided by fear: from normal human fear to pathological fear. Theologically speaking, those who deserve the most ownership of this land are the Muslims, as they accept all the prophets including the prophets of the Jews and Christians as prophets of Islam, and they think in an inclusive way that encompasses both Jews and Christians. However, sociologically speaking, Jews, Muslims, and Christians each own this geography separately. In this context, the war in the geography of Jerusalem becomes pathological, to the extent that the fear industry, which has been continuously strengthened by the Zionist strategy, produces pathology and trauma. This study examines and analyses the fear in question in an attempt to better understand it.

KEYWORDS: Jerusalem, fear, phobia, Islam, Judaism, Christianity.

GİRİŞ

Bir süredir fobi ve onunla bağlantılı olarak İslamofobi ile inşa edilmeye çalışılan Kudüs ve çevresi, İbrahimî dinler için çok önemlidir. Kudüs toprakları bütün birikimleri, anlamları ve çağrışımlarıyla dinî, siyasi, toplumsal, kültürel ve tarihî açıdan üç monoteistik din olan Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam dini mensupları için sembol bir kutlu coğrafyayı ifade etmektedir. Söz konusu dinler için mübarek bir şehir olarak Kudüs ve çevresi, bir süredir bir korku coğrafyası, psikolojisi, siyaseti ve sosyolojisi, bir korku pazarı, teolojisi hatta kimi zaman korku stratejisi ve teopolitikası temelinde takdim edilmektedir.

Denilebilir ki İsrail devlet olarak ortaya çıktığından beri Beytülmaqdis topraklarında taraflar arasındaki ilişkileri, geleceğe bakışları, savaşları, çocuklarla gençlerin dünyasını, normal, sağlıklı beşerî korkudan anormal, sağlıksız ve patolojik korkuya evrilen bir korku psikolojisi ve sosyolojisi yönlendirmektedir. Bu korku, öylesine derin etki ve boyutlara sahiptir ki, İsrail ve Filistin toprakları dışında yaşayan, ama aslen orali olan Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanları da kuşatmaktadır. Aslına bakılırsa, bu üç dinin dışındaki din, ideoloji ve kültür mensuplarını da olumsuz etkilemektedir.

Yahudi ve Hıristiyanların Peygamberleri de dâhil bütün Peygamberler, Müslümanlar tarafından İslam'ın Peygamberleri olarak kabul edildiği için Kudüs'ü Yahudi ve Hıristiyanları da içine alacak şekilde teolojik olarak en çok sahiplenmeyi hak edenler Müslümanlardır. Fakat sosyolojik olarak bakıldığında, Kudüs'ü Yahudilerle Müslümanlar ve Hıristiyanların her birinin ayrı ayrı sahiplendikleri gözlemlenmektedirler. Bu sahiplenmeler, bilhassa İsrail'in Siyonist politika ve ideolojisiyle savaşlar, çatışmalar, gerilimler üretmektedir. Buna bağlı olarak hususen Siyonist stratejiyle mütemediyen güçlendirilen korku endüstrisi ile pazarı, patoloji ve travma ürettiği ölçüde fobik durumlar ortaya çıkarmakta ve Kudüs coğrafyasındaki savaş patolojik hâle gelmektedir. Bu makalede, Kudüs bağlamında korku ve fobi ele alınmakta, anlaşılmaya ve anlamlandırılmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmada yazar, söz konusu noktada konunun

aydınlatılmasına ve genel olarak Kudüs araştırmalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Girişte belirtmek gerekir ki, Kudüs bağlamında çok önemli bir konu ve problemi ele alıp anlamaya çalışan bu makale, söz konusu konuyla ilgili bir giriş çalışması niteliğindedir. Çalışma, sonraki araştırmalarla derinleştirilecek ve genişletilecek boyutlara sahiptir. Makaleyle ilgili bir başka husus ise bu çalışmanın tek başına bir psikoloji, bir sosyoloji veya bir tarih çalışması olmadığıdır. Bu anlamda çalışma, hepsinden yararlanılarak ortaya konulan bir makale niteliğindedir. Zira kaynaklar, çalışmanın bu niteliğine uygun olarak seçilmiştir.

Kudüs ve çevresini korku ve fobi boyutlarıyla ele almak oldukça mühim bir meseledir. Kudüs'ün tarihine ve bugüne bakılırsa, bilhassa yakın tarihinden itibaren o coğrafya incelenirse, korku ve fobinin psikolojik ve sosyolojik düzlemlerde çok etkili olduğu ve insanları yönettiği görülür. Bu itibarla çalışma, özgün ve önemli bir konuyu ele almaktadır.

PSİKOLOJİDEN SOSYOLOJİYE KORKU

İnsan, karmaşık bir varlıktır (Bkz. Carrel, 1976; Adler, 1985). Karmaşık bir varlık olarak insan, başkalarını ve eşyayı evren üzerine olduğu gibi kendisi üzerine de anlama çabalarına girişir; kendini anlamaya ve anlamlandırmaya çalışır. Öyle ki insanın sadece korku boyutuna bakılırsa, çok ciddi hususlarla ve karmaşık noktalarla karşılaşılr. Bu bağlamda denilebilir ki insanın korku duygusu boyutunu incelemek önemlidir.

Denilebilir ki insanın içinde bulunduğu durumla ilgili düşünce ve duygularına bağlı olarak ortaya çıkan bir hâl olarak anlaşılabilir olan korku (Beck, 1976), çeşitli sebep ve etkenlere bağlı olarak bireysel ve toplumsal boyutlarda etkili olur. Korku, insanda hastalık korkusu, para kaybetme korkusu gibi bir şey korkusu veya sağlığı, ailesi veya statüsü için korku gibi bir şey için korku olarak kendini gösterir (Riezler, 1944). Korku, insanlarda çok çeşitli sebeplerle ve farklı etkenlere bağlı olarak ortaya çıkar. İnsanlar, söz konusu sebep ve etkenlerden bağımsız olmayan bir takım yol ve yöntemlerle korkuyla başetmeye çalışırlar (Gençöz, 1994).

Genel olarak söylemek gerekirse, normal ve sağlıklı korku, insanın en önemli duygu boyutlarından birini teşkil eder. Bu anlamda korkusuz insan olmaz. En cesur insanda, mesela kahramanlarda dahi korku mevcuttur. Korku, insanın kendisine yönelen tehlikelere karşı olağan tepkisini ifade eder.

Psikolojik olarak ifade etmek gerekirse; bireyin iç dünyasında var olan korku, çeşitli sebep ve etkenlerle harekete geçer (Gençöz, 1994) ve insanı çeşitli yönlerde ve eylemselliklerde harekete geçirir. Bazen içe doğru bazen dışa doğru bazen de hem içe hem de dışa doğru motive eder. Korku, sağlıklı olmak şartıyla insan başarısında da çok önemli bir etken olarak karşımıza çıkar. Korkuda reaksiyona sebep olan şey ve o şeyle ilgili durumlar iyi anlaşılır ise güçlü bir şekilde onunla baş

etmek ve onun olumsuz ve patolojik korkulara, mesela kaygı nevrozlarına vs. dönüşmesini engellemek mümkün olur.

Sosyolojik olarak izah etmek istenirse; korku, toplumsal etkileşimlerde de çok mühim bir insanî mekanizma boyutudur (Riezler, 1944; Tudor, 2003). İnsanların birbirleriyle ilişkilerinde, karşılaşmalarında, ortaklıklarında, aynı ortamları ve mekânları paylaşmalarında, örneğin maçta, sokakta, piknikte, sohbette, alışverişte vs. karşılaştıklarında, komşusuyla ilişkilerinde az veya çok bir korku durumu etkili olur. İnsanlar, korkuylarıyla ilişkilerini sağlıklı bir zemine oturtmak ve sürdürmek isterler. Arkadaşlık ilişkilerinin bozulması korkusuyla bu ilişkilere daha özenli yaklaşırlar. Nitekim belli bir seviyeye kadar korku insanlar için fayda sağlayabilmektedir ve insanlar için bu duygu, hayati bir önem taşıyabilmelidir.

Sağlıksız, anormal veya patolojik korku, örneğin abartılı korku veya tersine çok az, yani olması gerekenin altında bir korku, insanın başına çok iş açar, hatta bazen hayatına mal olabilir. Yerinde ve zamanında korkmayan veya korkunun dozajını ayarlayamayan kişi de, çok zor durumlarla karşılaşabilir. Korkması gereken bir yerde korkmayan kişi, tehlikelerden korunmak için çaba içine girmez ve büyük tehlikelerle karşı karşıya kalabilir, hatta ölümcül durumlara düşer olabilir. Yine korkuda aşırılık boyutuna sahip olanlar, kendine ve başka insanlara zarar verecek eylemlere girişebilirler. Nitekim dünyamız bunun örnekleriyle doludur. Bu tür bir korku, normal korku değil, anormal ve patolojik bir korkudur. Hastalıklı korku fobidir. Fobi insanı olumsuz etkiler. Fobi insana dünyayı dar eder. Demek ki sağlıksız korku duygusu, insanlar için zararlıdır.

Korku, insanı melek de yapar şeytan da. Korku boyutu korkaklık düzeyinde ise kişi olmadık şeyler üretir, olmadık kaygı ve endişelere, anksiyetelere düşer olur (Devvânî, 1316/1898; Geçtan, 1999: 64-65; Theophrastos, 1998). İnsan, kendisine yönelen tehdit ve tehlikeli durumlara sağlıklı bir korkuyla tepki vermez de korkaklıkla yüzyüze gelirse, o takdirde kendisine de topluma da zarar verecek farklı tepkilere yönelebilir.

Korku, sağlıklı ve normal değilse, o takdirde fobiden bahsedilebilir. Sağlıksız bir anksiyete veya bir anksiyete bozukluğu olarak fobi, sağlıksız korku durumu olarak insana her şeyi yaptırabilir. Fobik korku, insanın saldırganlığının da en önemli kaynaklarından. İnsanlar, sağlıksız ve patolojik korkuyla topluma, inançlara, kültüre, değerlere ve erdemlere düşman gözüyle bakabilir ve düşmanca hareketler içine girebilir. Onları yok etmek veya onlara zarar vermek için yıkıcı stratejiler üretebilir. Nitekim bugün insanlık bu tür yıkıcı korkularla hep karşılaşmaktadır.

Konuyla bağlantılı olarak şiddete başvurular, terörizm vs. fobi ile yakından ilgilidir. Mesela terörizm, korkuda aşırılığın sistematikleştirilmesi (Mannoni, 1992) ve hatta stratejik olarak izlenmesidir. Terörizmle birlikte hedefi bir grup, birey veya inanç mensubu topluluk üzerine baskı uygulamak olan bir stratejik fobik korku teknolojisi ve stratejisi devreye sokulur. Korku bu noktada herhangi bir tabii

felakete veya kazaya ya da tehlikeye karşı harekete geçen sağlıklı bir korkuya bağlı hareketler geliştirmek yerine temel harekete geçirici ve motive edici güç halinde bir program ve stratejiyle bütünleşir (Mannoni, 1992).

Belirtmek gerekir ki, bireysel korku, toplumun kolektif bir boyutu hâline gelebilir. Toplum, kendine yönelen tehlikeye kolektif korkusuyla harekete geçer, stratejiler üretir veya daha farklı tepkiler gösterir. Toplumlar, çeşitli şeylerden korkuya kapılır ve toplumsal olarak tepki verirler. Tabii ki, kolektif korkuların varolabilmesi için toplumsal yapı içinde yayılmaları gerekir (Mannoni, 1992). Toplumların korkuları da sağlıklı, patolojik, travmatik, yani fobik hâle gelmesi mümkündür.

Bu durumda fobik korku, toplumda, toplumsal hayatta, sosyal etkileşimlerde, içtimaî münasebetlerde etkili olur. Nitekim toplumsal gerilimler ve çatışmalar ortaya çıkar ve bazı kişi ve gruplar, diğer kişi ve gruplara saldırabilirler. Duruma göre bu saldırılar, yıkıcı olabilir; öldürmeye ve terörizme varabilir. Zira bugünün dünyasında toplumsal ve toplumlar arası düzlemlerde yıkıcı kolaktif korkulara tanıklık edilmektedir.

Sembol Şehir: Kudüs

Müslümanların ilk kıblesi olan Mescid-i Aksâ'nın şehri ve Mirac hadisesinin önemli bir boyutu olarak Kudüs, hem Yahudiler hem Hıristiyanlar hem de Müslümanlar için sembol şehirdir (Bkz. Harman, 2002; Buhl, 1997). Sembol şehir, doğrudan ve dolaylı olarak ifade ettiği ve işaretlediği zengin anlam dünyasıyla, uğruna her türlü bedel ödemenin göze alınabildiği şehir demektir. Nitekim Kudüs, başta dinî olmak üzere siyasi, toplumsal, kültürel, ekonomik, teolojik, teo-jeostratejik, uluslararası ilişkiler vs. bakımdan Müslümanlar ve söz konusu diğer din mensupları için hayati derecede mühimdir. Bu önem, aslına bakılırsa, sadece Kudüs şehri için değil, çok geniş bir çevresi için de geçerlidir. Özellikle İslam dini ve Müslümanlar için Kudüs'ün anlamı düşünüldüğünde, bu doğrudur (el-Awaisi, 2005).

Kudüs, yer, gök, bu dünya, ahiret, zaman, zamanın sonu vs. bakımlarından söz konusu üç din için oldukça önemli bir sembol şehirdir. Kudüs'ün sembol boyutuyla ilgili önemli bir nokta, iyi anlaşılması ve değerlendirilmesi durumunda her üç din mensuplarını aynı noktada buluşturması bakımından bir barış şehri olmasıdır (el-Khatip, 2004). Esasen Kudüs, İbranice Yeruşalim veya Yeruşalayim karşılığı selam yurdu olarak düşünülürse, bir barış ve esenlik yurdudur. Dolayısıyla bu anlamıyla da bir barış şehri ve Kudüs çevresiyle birlikte bir barış ülkesidir.

Barış yurdu olarak Kudüs ve çevresi, kendi anlam dünyasına bağlı olarak sadece üç büyük din mensuplarının değil, çok çeşitli din ve kültür mensuplarının bir arada barış içinde yaşayabildiği mekânın adıdır. Bu özelliğiyle Kudüs'ü doğru anlamak önemlidir. Fakat bugün Kudüs ve çevresinde yapılanlara bakıldığında âdeta bu özelliğine karşı savaş verildiği görülmektedir.

Kudüs ve Müslümanlar

Kudüs, Müslümanlar için hayati derecede önemli ve adı gibi kutsal, mukaddes, pak, temiz, mübarek ve bereketli bir şehirdir (Harman, 2019; el-Awaisi, 1998; el-Awaisi, 2000). Gerek inanç esaslarının temel bir unsuru olan bütün peygamberlere imana bağlı olarak (Bakara 2/285), gerek Kur'an ve hadislerde İsrâ ve Mirac ile de bağlantılı bir şekilde doğrudan önemine işaret edilmesine bağlı olarak (İsrâ 17/1; Bakara 2/142-146 vd.; Yunus 10/93; Maide 5/21; Buharî; Müslim; Ebû Davûd; Tirmizi; en-Nesaî; Ahmed b. Hanbel; İbn Mâce ve İmam Mâlik), gerek Hz. Muhammed (sav) ve Ashabının ilk kiblesinin Mescid-i Aksâ olmasına (Bakara 2/142-146) bağlı olarak ve gerekse tarihen Müslümanların toprakları olmuş olmasına bağlı olarak Kudüs ve çevresi, Müslümanlar için itikadî, toplumsal, tarihî, peygamberî, siyasi, kültürel ve stratejik bir ehemmiyeti, anlamı ve kapsamı haizdir. Kudüs topraklarının İslam ve Müslümanlar için önemini kavramak için onun bütün bu boyutlarını dikkate almak lazımdır.

Kur'an, Hz. İbrahim, İshak, Davud, Süleyman ve İsa gibi peygamberlerden Kudüs ve çevresi ile bağlantılı olarak önemle bahsetmektedir. Kur'an Kudüs'ün tahrip edilmesi dâhil şehirde meydana gelen önemli hadiselerle işaret etmektedir. Kudüs sembol şehrinde bulunan Mescid-i Aksâ, İslam'da ilk kible olmasının yanı sıra, yeryüzünde inşa edilen ikinci ibadethane ve İslam'da en kutsal üçüncü Harem yeridir (Bkz. el-Khatip, 2004). Bütün bunlara bakıldığında, Kudüs'ün Müslümanlar için ne kadar önemli olduğu anlaşılabilir.

Oryantalizm ve Kudüs

Oryantalizm, Müslümanlar açısından çoklukla Kudüs'e olumsuz yaklaşımların adıdır. Birçok oryantalist çalışmada, Kudüs ve çevresinin İslamî değeri ve kaynakları açısından görmezlikten geldiği söylenebilir. Birçok oryantalistik yaklaşımda İslamî Kudüs görülmez (el-Awaisi, 2000; Nor, 2011). Son zamanlarda ise oryantalistler tarafından kaleme alınan gerek makalelerde, gerek kitaplarda Kudüs bağlamında Müslümanları mahkûm eden, İsrail'i olumlulayan, övev veya tercih eden yanlı yaklaşımların varlığı hissedilmekte ya da görülmektedir. Yine oryantalist yaklaşımla yapılan ve piyasaya sürülen sinema ve televizyon filmlerinde de bilhassa Filistinli Müslümanlar acımasızca yerilmekte, terörle ilişkilendirilmekte ve hep haksız konumda tasvir edilmektedirler.

Kudüs'te Korku İmparatorluğu

Kudüs ve Filistin topraklarıyla çevresinde hayat, çok büyük bir korkunun egemenliğinde sürmektedir. Bu korku, tabii ki, fobidir, fobik bir korkudur. İsrail, Filistin topraklarında ve Kudüs ile çevresinde güç politikasıyla, şiddet sarmalı ve siyasetiyle, uluslararası ilişkilerde izlediği korku stratejisiyle korkuyu, varlığının teminatı ve Müslümanlara istediğini yapma ve yaptırma aracı olarak devreye sokmaktadır.

Kudüs ve çevresinde İsrail'in izlediği stratejiyle büyük bir korku imparatorluğu hüküm sürmektedir. İsrail devleti, onu destekleyen güçler ve siyonistler, İsrail'de

ve dünyada emellerine erişebilmek için özellikle Müslümanlara karşı dinî-stratejik olarak korku siyaseti izlemektedirler. Söz konusu unsurlar, Müslümanları o coğrafyada söz sahibi kılmamak için teo-jeostratejik olarak korkuyu egemen kılmaya çalışmaktadırlar. Fakat görülmektedir ki söz konusu korkudan bizzat İsraililer, Yahudiler, Hıristiyanlar da paylarına düşenden fazlasını almaktadırlar. Mezkûr patolojik korku, bütün Filistin ve Kudüs topraklarını, hatta İsrail ve Yahudilerle ilgili bütün coğrafyaları olumsuz etkilemektedir.

Korkudan Fobiye İslamofobik Travma ve Patoloji

İsrail'in üretip sanayileştirerek pazara sunduğu İslamofobi, Kudüs ve çevresinde korku egemenliğini derinleştirmektedir. Bu İslamofobi, İslam'a ve Müslümanlara karşıtlığı ve düşmanlığı beslemektedir. Bir kötülük problemi olarak İslamofobi (Okumuş, 2016; Okumuş, 2018), Filistin topraklarında patolojik bir durum olup esasen sadece Müslümanlar için değil, İslamofobiyi üreten ve üretmeyen Yahudiler için de tam bir travma yaratmaktadır (Bkz. Okumuş, 2017).

İsrail'de İslamofobi, Bazı Yahudi birey ve gruplarla siyanistlerin Müslümanlara karşı devamlı bir şiddet uygulamasına girişmelerini intaç etmektedir. İsrail, izlediği siyasetle de bunu teyit etmekte, genişleterek büyütmektedir. Müslümanlara karşı planlı ve programlı olarak sürekli çatışma ve savaş halini canlı tutmaya çalışmaktadır.

Bir Kötülük Problemi Olarak Kudüs

Kudüs, bir kötülük problemi ve bir imtihan olarak karşımıza çıkmaktadır. Kudüs ve çevresi, orada olanlarla, üstelik sadece Müslümanlar ve Yahudiler için değil, bütün dünya için bir kötülük problemidir. İsrail'in devlet olarak uyguladığı terör içerikli politikalarla Kudüs ve çevresi cehennem hâline gelmiştir. İsrail ve Siyonistlerin çeşitli efsanelerle meşrulaştırmaya çalıştığı şiddet ve savaşlar Kudüs ve çevresi, aslında öldürücü hastalık olarak İsrail ve siyanist entegrizminin ürünüdürler (Garaudy, 1996).

Yahudi entegrizmi sapkınlığı (Garaudy, 1996) ile kötülük problemi haline gelen Kudüs ve çevresini içine alan coğrafya, korkunun hüküm sürdüğü ve şiddet sarmalıyla kuşatılmış bir coğrafyadır.

Kudüs ve Sosyoloji

Kudüs ve çevresi, korku sosyolojisinin hâkim olduğu bir dünyadır. Bugün Kudüs'ün sosyolojisi, *patolojik korku sosyolojisi* demektir. Bu sosyolojiyi İsrail siyaseti, onu destekleyip meşrulaştıran uluslararası aktörler ve Siyonistler meydana getirmiş ve getirmeye devam etmektedirler.

Bu korku sosyolojisinin arkasında dinin bir meşrulaştırma aracı olarak devreye sokulmasının da söz konusu olduğu belirtilmelidir. Kudüs'te şiddetin hep canlı tutulmasında, İsrail'in Yahudi dinî kaynaklarından meşruiyet elde etmelerinin önemli bir rolü vardır (Bkz. Aydın, 2019). Bu nokta, bilimsel çalışmalarda ihmal

edilmemesi ve daha ileri araştırmalarla derin bir şekilde incelenmesi gereken önemli bir konudur.

Kudüs: Hakikatte Korku Değil, Barış Yurdu

Kudüs, aslında Yeruşalım olarak İbrance kökenine bakılırsa, korku değil, barış yurdudur. Başta üç büyük din olmak üzere bütün din mensuplarının barış temelinde bir araya gelebilecekleri, bir arada yaşayabilecekleri, daha doğrusu yaşamaları gereken kutsal haram coğrafyadır.

Korku, patolojikleştiği ölçüde diğer din mensupları için olduğu gibi Müslümanlar için de krizdir. Bu kriz, entelektüel krizin yanı sıra siyasal, toplumsal, ekonomik ve dinî anlamda krizleri de içine alan bir buhranlar zincirini ifade etmektedir (Bkz. El-Awaisi, 2019). Müslümanların bu krizden çıkmalarının yolu; entelektüel anlamda Kudüs konusunda donanımlı olmaları, bilimsel anlamda araştırmalarla Kudüs hakkındaki gerçekleri anlayıp ortaya koymaları ve Müslümanlarla dünyayı Kudüs konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapmalarından geçmektedir. Bunları yapmaları durumunda Kudüs'ün barış yurdu hâline gelmesine de önemli katkılarda bulunmuş olacaktırlar.

SONUÇ

Çalışmanın ortaya koymaya çalıştığı üzere Kudüs ve çevresi, barış ve esenlikle olması gerekirken korkuyla kuşatılmıştır. Barış yurdu, patolojik korku yurdu hâline getirilmiştir. İsrail devleti, Siyonistler ve küresel siyasal, ekonomik ve dinî güçler tarafından bir strateji olarak üretilen ve ürünleri piyasaya sürülen fobi endüstrisi ile Kudüs ve çevresi, korku imparatorluğunun hâkimiyeti altına sokulmuştur.

Buğün Kudüs ve çevresiyle ilgili olarak Müslümanlar için bir korku krizinden bahsedilebilir. Bu korku ve korku krizi, hiç şüphesiz Müslümanlardan kaynaklanan bir korku ve korku krizi değildir. Fakat son tahlilde Müslümanlara karşı yapılan zulümlerle baş edebilmek için bu krizi ortadan kaldıracak veya etkisizleştirecek çalışmalar içine girmek gerekmektedir.

Bundan çıkmanın yolu; bütün İslamofobik yaklaşım ve eylemlerin kaldırılması, İslam'ın barış ve esenlik yönünün egemen kılınması için Müslümanlar tarafından çalışmalar yapılması, bilhassa stratejiler üretilmesi, İsrail ve İsrail'in yanında olan, onun yaptıklarını meşrulaştıran, onu çeşitli söylem ve uygulamalarıyla destekleyen aktörlerin Kudüs ve çevresinde tek başına söz sahibi olmaktan çıkarılmasıdır. Ayrıca söz konusu korku kriziyle baş edebilmek için, patolojik korku olarak fobinin, fobik stratejilerin İsrail ve Siyonistlerle onları destekleyenler tarafından üretildiğini ortaya koyan çalışmalar yapılması şarttır. Kudüs ve çevresi, adına ve anlam dünyasına uygun bir şekilde pak, temiz, bereketli ve mübarek bir barış ve esenlik yurduna ancak böyle dönüşebilir.

KAYNAKÇA

Kur'an-ı Kerim

Kitâb-ı Mukaddes

Kütüb-i Sitte.

Adler, A. (1985). *İnsanı Tanıma Sanatı*. Ş. Başar (Çev.). 4. bs. İstanbul: Dergâh.

Ataöv, T. (1980). Kudüs ve Devletler Hukuku. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 35 (1), 29-54.

Aydın, M. (2019). İsrail'in Kudüs Politikasının Dinî Nedenleri Üzerine Bir Analiz. *Milel ve Nihal*. 16 (1), 31-52.

Beck, A. T. (1976). *Cognitive Therapy and Emotional Disorders*. New York: New American Library.

Buhl, F. (1997). Kudüs. *MEBİA*. 6, 952-964.

Carrel, A. (1976). *İnsan Denen Meçhul*. R. Özdek (Çev.). 2. bs. İstanbul: Yağmur.

Devanî, Celâleddîn (1316/1898). *Ahlâk-ı Celâlî*. Leknev.

El-Awaisi, A. (1998, Summer). The Significance of Jerusalem in Islam: an Islamic Reference. *Journal of Islamic Jerusalem Studies*, 1 (2).

El-Awaisi, A. (2000, Summer). Umar's Assurance of Safety to the People of Aelia (Jerusalem): A Critical Analytical Study of the Historical Sources. *Journal of Islamic Jerusalem Studies*. 3 (2).

El-Awaisi, A. (2005). Islamicjerusalem: A New Concept and Definition. *Journal of Islamicjerusalem Studies*. 6 (1), 3-18.

El-Awaisi, A. (2019). *Nezariyyât ve Nemâzic Beyti'l-Makdis*. İstanbul: Dâru'l-'Uşûl'i'l-'İlmiyye.

El-Awaisi, K. (2007). *Mapping Islamicjerusalem*. United Kingdom: Al-Maktoum Institute Academic Press.

Fromm, E. (1993). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri, Birinci Kitap*. Çev. Ş. Alpagut. 2. Baskı. İstanbul: Payel.

Fromm, E. (1985). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri, İkinci Kitap*. Çev. Ş. Alpagut. İstanbul: Payel Yayınları.

Garaudy, R. (1996). *İsrail, Mitler ve Terör*. C. Aydın (Çev.). İstanbul: Pınar.

Geçtan, E. (1999). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar*. 14. bs. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Gençöz, T. (1994). Korku: Sebepleri, Sonuçları ve Başetme Yolları. *Kriz Dergisi*. 6 (2), 9-16.

Goitein, S. D. ve Grabar, O. (1986). al-Kuds, Part a and b, in C. E. Bosworth, E. Van Donzel, B. Lewis ve diğerleri, *The Encyclopedia of İslam*, Cilt V, Leiden: E. J. Brill, 322-344.

Harman, Ö. F. (2002). Kudüs. *TDVİA*. 26, 323-327.

Harman, Ö. F. (2019). İslamiyet ve Kudüs. *Milel ve Nihal*. 16 (1), 9-30.

Hasanoğlu, E. (2015). Tanah'a Göre Kudüs'ün Kutsallaşma Süreci. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 24 (2), 125-148.

el-Khatip, A. (2004). Kur'an'da Kudüs. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 9 (1), 109-144.

Mannoni, P. (1992). *Korku*. I. Gürbüz (Çev.). İstanbul: İletişim.

Nor, M. R. M. (2011). Orientalists' View On the Night Journey: An Analysis. *Journal of Islamicjerusalem Studies*. 11, 59-74.

- Okumuş, E. (2016). Birlikte Yaşama Hukuku ve Müslümanların İslamofobi ile İmtihani. *Hz. Peygamber ve Birlikte Yaşama Hukuku (Hz. Peygamber ve Birlikte Yaşama Hukuku Sempozyumu, Diyanet İşleri Başkanlığı, 17-19 Nisan 2015 Mardin)*. Ankara: DİB., 431-439.
- Okumuş, E. (2017). İslamofobik Oyunda Müslümanlar. *İlahiyat Akademi Dergisi*. 6, 37-69.
- Okumuş, E. (2018). Müslümanların İslamofobi İle İmtihani. E. Okumuş (Ed.). *İnsanlığın İslamofobi İle İmtihani*. Ankara: Eskiyeşi, 354-389.
- Riezler, K. (1944). The Social Psychology of Fear. *The American Journal of Sociology*. 6 (XLIX), 489-498.
- Said, E. (2002). *Yeni Binyılda Filistin Sorunu*. A. Cüneyt, A. Kerem ve N. Ersoy (Çev.). İstanbul: Aram.
- Theophrastos (1998). *Karakterler*. C. Şentuna (Çev.). Ankara: Dost Kitapevi.
- Tudor, A. (2003). A (Macro) Sociology of Fear. *The Sociological Review*. 51(2), 238-256.

SONNOTE

- ¹ Bu çalışma, Ankara'da düzenlenen 19.Uluslararası Beytülmakdis Akademik Sempozyumu'nda (12-13 Ekim 2019) sunulan sözlü bildirinin makale hâline getirilmiş biçimidir. Makale daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamıştır.